

سه شنبه 3 خرداد 21 جمادی الثاني 24 مه

تولد آية الله سيد عبدالعزيز طباطبائي در سال 1348 قمری...

تولد آية الله سيد عبدالعزيز طباطبائي در سال 1348 قمری

خلاصه ای از زندگی این بزرگ مرد عرصه دین و دانش:

تولد:

دانشمند فرهیخته، محقق وارسته و پژوهشگر پرتلاش، مرحوم آية الله سيد عبدالعزيز طباطبائي، 21 جمادی الثاني 1348 هجری قمری . برابر با چهارم آبان 1308 هـ.ش. در خانواده ای علمی و ریشه دار در نجف اشرف به دنیا آمد.

خاندان:

پدرش نوه دختری و مادرش نوه پسری فقیه بزرگ شیعه آية الله العظمی سيد محمدکاظم طباطبائي یزدی صاحب عروة الوثقی بود. خاندان سيد یزدی، یکی از خاندانهای مشهوری بودند که در حوزه علمیه نجف و فقاهايت شیعه نقش مؤثري داشتند. محقق طباطبائي دوران کودکی خود را در چنین خانواده ای میان کتاب و کتابخانه و مدرسه گذراند و طبیعتاً استعداد این کودک خردسال با چنین شرایطی پرورش پیدا میکرد. دوستان ایام کودکی وی، اذعان میکنند که او از همان سالها متین و کم صحبت و بیتکلف بود و در گفتار و کردار بزرگترها دقت میکرد. محقق طباطبائي ضمن خاطرات دوران کودکی خود به کتابهایی اشاره میکند که در کتابخانه و پشت شیشه، توجهش را جلب کرده بودند و وی ساعاتی از وقت خود را به تهیه فهرستی از اسم این کتابها و نام نویسندگان آنها میگذراند. وی که در آن زمان، به خاطر سن کم خود، اجازه دست زدن به کتابها را نداشته، مجبور بوده از پشت شیشه فقط آنچه بر عطف کتابها نوشته شده بود را یادداشت کند. این موضوع، نقش مؤثر محیط علمی او را در علاقمندی به کتاب و کتابت به خوبی نشان میدهد.

اساتید:

1- سيد هاشم حسینی تهراني (مؤلف کتاب علوم العربية) : ادبیات، صرف و نحوی 2- سيد جلیل طباطبائي یزدی: توضیح المراد و منطق 3- آية الله سيد عبد الاعلی سبزواری: شرح منظومه سبزواری 4- شيخ صدرا بادکوبی: اسفار ملاصدرا 6 و 7- ميرزا حسن نبوی و شيخ ذبیح الله قوچانی : شرح لمعه 8- آية الله سيد علی علامه فانی اصفهانی: قوانین میرزای قمی 9 و 10- شيخ عبدالحسین رشتی(مؤلف شرح کفایه و کشف الاشتباه) و شيخ مجتبی لنگرانی(مؤلف کتاب أوفی البیان) : دروس عالی سطح 11 و 12- آية الله العظمی سيد عبدالهادی شیرازی و آية الله العظمی حاج سيد ابوالقاسم موسوی خوئی : درس خاج فقه و اصول

سفرهای تحقیقی:

محقق طباطبائي تابستان هر سال با سفر به ایران، به کتابخانه های خصوصی و عمومی مراجعه میکند و ضمن مطالعات فراوان یادداشتهای زیادی تهیه مینماید. در سه سفر حج نیز در کتابخانه های مکه و مدینه نسخ خطی نفیسی را میبیند و برخی از آنها را به طور کامل استنساخ میکند. همچنین در تابستان سال 1342 هـ.ش. از عراق به سوریه و لبنان سفر میکند و در يك اقامت سه ماهه، در کتابخانه های ظاهریه، مجمع علمی دمشق، کتابخانه اوقاف حلب و کتابخانه دانشگاه آمریکایی بیروت مطالعات زیادی انجام میدهد و به گفته خود ایشان، در این سفر با دیدن این کتابخانه ها دنیای تازه ای به روی وی گشوده میشود. آشنایی و الفت محقق طباطبائي با دانشمند بزرگ و کتابشناس باعظمت، مرحوم شيخ آقابزرگ تهراني، تأثیر بسیاری در شخصیت علمی وی ایجاد میکند. یادداشتهایی را که از سفرهای متوالی به ایران به همراه میآورد، هر بار در اختیار شيخ آقابزرگ تهراني قرار میدهد تا هم از زیر چشم تیزبین استاد بگذرد و او را راهنمایی کند و هم برای تدوین دائرة المعارف بزرگ کتابشناسی شیعه، الذریعة إلى تصانیف الشيعة، مورد استفاده قرار گیرد. محقق طباطبائي تا پایان عمر، شیفته استاد بود و از او به عظمت و بزرگواری یاد میکرد. وی از همان سالهای چاپ الذریعه، فکر نوشتن مستدرکی را برای آن در سر میپروراند، اما متأسفانه چاپ کتاب به کندی پیش میرفت و نوشتن مستدرک را به تأخیر میانداخت. از این رو محقق طباطبائي اقدام به استنساخ متن کامل کتاب الذریعه نمود - که چاپ جلد های 13 و 14 الذریعه نیز برای آنکه سریعتر چاپ شود، از روی همین نسخه در نجف چاپ شد. وی در سال 1399 هـ.ق. دست به کار تدوین مستدرک

الذریعه شد و شروع به جمع آوری و فیش کردن کتابهایی نمود که نام آنها در الذریعه نیامده است. محقق طباطبایی بیشتر وقت خود را تا پایان عمر یعنی هفتم ماه رمضان 1415 هـ. ق. صرف تدوین این اثر گرانسنگ نمود و گنجینه ای بالغ بر یازده هزار فیش بر جای نهاد. همچنین، از جمله کسانی که نقش مؤثری در روحیه پرتلاش و پرحوصله او، در امر تحقیق و پژوهش داشت، علامه امینی صاحب کتاب الغدیر رحمة الله علیه بود. محقق طباطبایی به مدت 25 سال پیوسته در کنار علامه امینی به جمع نسخ خطی و اداره کتابخانه امیرالمؤمنین علیه السلام در نجف میگذراند و بسیاری از مایه علمی خود را مدیون شاگردی وی میدانست. محقق طباطبایی ضمن ارتباط علمی خود با علامه امینی، وی را در تهیه منابع کتاب گرانسنگ الغدیر یآوری میکند و در طی سفرهای خود به کتابخانه های ایران و ترکیه، در به ثمر رسیدن تحقیقات علامه امینی نقش بسزایی را ایفا میکند. بعد از سفری که محقق طباطبایی در سال 1342 به سوریه و لبنان داشت، دو سفر دیگر نیز همراه با فرزند علامه امینی به سوریه و ترکیه میروند، علامه امینی هم که در ایران به سر میبرد به آنان میپیوندد و به علت کسالت نمی تواند در ترکیه بماند و ناچار به بازگشت میشود. در آن سفر محقق طباطبایی و فرزند علامه امینی در ترکیه میمانند و مقدار زیادی از نسخ نفیس را برای کتابخانه امیرالمؤمنین عکسبرداری میکنند. محقق طباطبایی که مدتی سرپرستی این کتابخانه را برعهده داشت، نسخ خطی کتابخانه را در سه جلد تنظیم میکند. این فهرست اکنون به صورت متوالی در مجله تراثنا منتشر میشود. وی در سال 1397 نجف را ترک میکند و عازم ایران میشود و در قم سکنی میگزیند. ایشان در قم، در ادامه راه دو استاد بزرگ خود، مشغول به تکمیل مستدرک و تعلیقاتی که بر الذریعه و الغدیر داشت میشود. محققین و نویسندگان در ایران از محضر وی بهره مند میشوند و او نیز با دست باز، از هر کاری که در زمینه تحقیقات تاریخ و رجال و تراجم و حدیث و کتابشناسی شیعه انجام میشود استقبال میکند. وی همیشه از استاد خود آیه الله میرزا محمدعلی اردوبادی (1380 هـ. ق.) به بزرگی یاد میکرد و یکی از خصوصیات بارز او را کمک علمی به دیگران در تحقیق و رفع مشکلات علمی میدانست. محقق طباطبایی، خود نیز، راه و روش استاد را در پی میگیرد و منزل و کتابخانه خود را در اختیار محققین و پژوهشگران قرار میدهد، به طوری که خانه ایشان، روز و شب محل تردد اهل قلم میشود و گاهی حدود ده ساعت از شبانه روز خود را صرف راهنمایی و تکمیل آثار دیگران میکرد. مؤسسات مختلف تحقیقات اسلامی در ایران وجود ایشان را مغتنم دانسته، در تحقیقات خود به ایشان مراجعه میکردند. از جمله مؤسساتی که محقق طباطبایی با ایشان همکاری مینمود، مؤسسه آل البیت علیهم السلام، مرکز الغدیر للدراسات الاسلامیة، بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی، مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی و بنیاد بعثت را میتوان نام برد. محقق طباطبایی برای بازدید از نسخ خطی به بسیاری از شهرهای ایران مسافرت نمود و با بسیاری از دانشمندان ملاقات کرد. کتابخانه های بسیاری را دید و یادداشت های بی شماری تهیه نمود. همچنین یک بار دیگر نیز از ایران به ترکیه عزیمت نمود و به مدت دو ماه در کتابخانه های ترکیه، از جمله کتابخانه احمد ثالث، ایاصوفیا، لاله لی، کوپرلی، فیض الله افندی، فاتح، جارالله ایوب، قلیچ علی پاشا و ولیالدین جارالله افندی، به مطالعه پرداخت و نسخه های نایاب و ارزشمندی را فهرست نمود. محصول این سفر چند دفتر نسخه های خطی ترکیه و چند دفتر احادیث مربوط به فضائل و مناقب اهل بیت علیهم السلام، از منابع حدیثی، تفسیری، تاریخی و اعتقادی مهم و چاپ نشده اهل سنت است که مجموعه آنها را نتایج الأسفار نامید. همچنین در سفرهایی که به کشورهای دیگر داشت مجموعه مهمی از میکروفیلم ها و نسخ عکسی از کتابخانه های مختلفی چون کتابخانه موزه بریتانیا و کتابخانه بادلیان آکسفورد در انگلستان، کتابخانه دار الکتب الظاهریه در دمشق و اسماعیل پاشا در حلب، کتابخانه دانشگاه ریاض عربستان، کتابخانه بلدیه اسکندریه و دار الکتب المصریه در مصر، کتابخانه خدابخش پاتنه و فاطریه لکهنو در هندوستان، کتابخانه جامع کبیر صنعاء یمن، کتابخانه چسترییتی ایرلند، کتابخانه میلان ایتالیا، کتابخانه ملی پاریس، و... تهیه کرد. این مجموعه اکنون در کتابخانه عمومی محقق طباطبایی در قم نگهداری میشود و مورد استفاده محققین میباشد. محقق طباطبایی با بسیاری از دانشمندان و اسلام شناسان دنیا مخصوصاً در کشورهای عربی ارتباط داشت و در ایجاد ارتباط علمی بین پژوهشگران داخل کشور با دنیای عرب نقش مؤثری داشت.

آثار:

1- مستدرک الذریعة 2- أضواء علی الذریعة : تعلیقاتی است بر کتاب الذریعه آقابزرگ تهرانی همراه با تکمیل اطلاعات و رفع اشتباهات این کتاب گرانسنگ. 3- معجم أعلام الشیعة: این کتاب به عنوان مستدرک طبقات أعلام الشیعه شیخ آقابزرگ تهرانی تراجم علمای شیعه را بر اساس قرون و در هر قرن به ترتیب الفبائی آورده است و مجموعاً شامل دو جلد است. جلد اول این کتاب یک سال پس از درگذشت محقق طباطبایی توسط انتشارات مؤسسه آل البیت به چاپ رسید و جلد دوم آن همچنان به صورت خطی باقی است. 4- تعلیقات علی طبقات أعلام الشیعة: حاوی تعلیقاتی است که محقق طباطبایی بر کتاب طبقات آقابزرگ نوشته است. از این تعلیقات، تعلیقات الكرام البررة (قرن سیزدهم)، و نقباء البشر (قرن چهاردهم) همراه اصل کتاب به چاپ رسیده است. 5- تصحیح تتمه نقباء البشر: کتاب نقباء البشر شیخ آقابزرگ تهرانی تا پایان حرف عین در چهار جلد به چاپ رسیده است، ولی از این حرف تا حرف یاء همچنان به صورت خطی باقی مانده است. محقق طباطبایی با استفاده از یادداشتهای دستنویس ایشان، این اثر را مرتب کرده بودند و بنا داشتند با مرور و اصلاح و تکمیل و حذف مکررات آن را به چاپ برسانند. 6- انباء السماء برزیه کربلاء: این اثر تکمیل و تنظیم کتاب سیرتنا وستنا از علامه امینی است همراه با اضافات بسیار زیاد. 7- علی ضفاف الغدیر: این کتاب به عنوان مستدرک جلد اول الغدیر علامه امینی شامل رواة حدیث غدیر همراه با شرح حال ایشان است، محقق طباطبایی مدارک و منابعی را که به دست علامه نرسیده بود استخراج کرده و معرفی روات حدیث غدیر را مطابق اسلوب علامه امینی آورده است. 8- فهرست نسخه های خطی کتابخانه امیرالمؤمنین علیه السلام: محقق طباطبایی در ایامی که در کتابخانه امیرالمؤمنین در نجف اشرف همراه با علامه امینی به تهیه منابع الغدیر میپرداختند، اقدام به تهیه فهرست نسخ خطی کتابخانه نمود. این فهرست در سه جلد تهیه شده که در دو جلد اول آن به معرفی نسخ عربی و در جلد سوم به معرفی نسخ فارسی پرداخته است. آقای دکتر علی نقی منزوی از این اثر در تألیف کتاب

سخنه های خطی فارسی بهره جسته است و از آن با عنوان "یادداشت‌های سید عبدالعزیز طباطبائی" نام میبرد. این فهرست که بر اساس الفبایی اسم کتاب تنظیم شده، اکنون به صورت سلسله مقالات در مجله "تراثا" در قم از طرف مؤسسه آل‌البیت علیهم السلام منتشر میشود. اولین بخش این فهرست در شماره 55 این مجله به چاپ رسیده و اکنون در شماره 63 و 64 مجله، به حرف جیم رسیده است. 9- فهرست نسخ خطی کتابخانه آستان قدس رضوی: محقق طباطبائی به دعوت آستان قدس رضوی در مشهد اقدام به تهیه فهرستی به زبان فارسی از نسخ خطی حدیث و فقه کتابخانه آستان قدس رضوی نمود. این فهرست اکنون در کتابخانه آستان قدس رضوی نگهداری میشود. 10- فهرست نسخ خطی کتابخانه دانشگاه علامه طباطبائی شیراز: این اثر در جلد اول سالنامه میراث اسلامی ایران (سال 1373 هـ. ش.) به چاپ رسیده است. 11- فهرست نسخه های کتابخانه آقای سید محمدعلی طباطبائی قاضی تبریزی. 12- فهرست کتابخانه مزار عبدالقادر گیلانی در بغداد. 13- فهرست نسخه های خطی کتابخانه ثقة الاسلام در تبریز: این فهرست با دو فهرست سابق در نشریه نسخه های خطی دانشگاه تهران، دفتر هفتم، از صفحه به چاپ رسیده است. محقق طباطبائی این فهرست را در ایامی که برای جمع آوری نسخه های نفیس برای کتابخانه امیرالمؤمنین به ایران سفر مینمود، به زبان فارسی تهیه نمود و بر آن مقدمه ای درباره خاندان طباطبائی و زندگی سید محمدعلی قاضی نوشت. 14- تصحیح فهرست منتخب الدین: این اثر در سال 1404 هجری قمری . با تحقیق و تصحیح محقق طباطبائی در قم منتشر شد، ولی ایشان با توجه به تعلیقات قابل توجهی که بعد از آن بر این کتاب نوشته بودند بنای چاپ مجدد آن را داشتند. این تعلیقات بر کتاب افزوده شد و اکنون آماده چاپ میباشد. 15- تصحیح الأربعون المنتقى من مناقب المرتضى: تألیف ابوالخیر حالکمی طالقانی، در شماره اول مجله تراثا و نیز به صورت مستقل چاپ شده است. 16- تصحیح ترجمة الإمام الحسن علیه السلام: این کتاب، بخش چاپ نشده طبقات ابن سعد است که محقق طباطبائی با رهنمود علامه امینی نسخه آن را از کتابخانه..... مورد تصحیح قرار میدهند و به صورت مستقل برای چاپ آماده میکنند، این کتاب پس از درگذشت ایشان از طرف مؤسسه آل‌البیت علیهم السلام به چاپ رسید. 17- تصحیح ترجمة الإمام الحسين علیه السلام: این کتاب هم همچون ترجمة الإمام الحسن علیه السلام از طبقات ابن سعد مورد تصحیح قرار میگیرد و در زمان حیات ایشان از طرف مؤسسه آل‌البیت علیهم السلام چاپ و منتشر میشود. 18- تصحیح مقتل أمير المؤمنين علیه السلام: تألیف ابن ابی الدنيا. 19- تصحیح مناقب أمير المؤمنين علیه السلام: از أحمد بن حنبل. 20- تصحیح کتاب نسائی..... 21- تحقیق رساله طرق حدیث من کنت مولاة فعلی مولاة: تألیف ذهبی، این رساله تاکنون نسخه ای از آن یافت نشده بود و تنها نامی از آن در میان کتب ذهبی مانده بود و محقق طباطبائی نسخه ای از آن را در کتب خطی کتابخانه دانشگاه تهران یافته و مورد تحقیق قرار میدهند. این رساله با تعلیقات فراوان ایشان، از طرف انتشارات دلیل به چاپ رسید. 22- ترجمة أمير المؤمنين من تاریخ ابن عساکر. 23- فرائد السمطين. 24- تصحیح عقد الدرر فی أخبار المهدي المنتظر: از یوسف بن یحیی سلمی دمشقی. 25- تصحیح فهرست شیخ طوسی: از آنجا که چاپ مصحح و منقحی از کتاب جلیل فهرست شیخ طوسی رحمة الله علیه در دست نبود، محقق طباطبائی این کتاب را با ده نسخه معتبر آن تصحیح میکند که پس از رحلت ایشان همراه با مقاله ای که ایشان برای کنگره شیخ طوسی تهیه کرده بودند، از طرف کتابخانه محقق طباطبائی منتشر شد. 26- تصحیح مطالب السؤل. 27- أهل البيت عليهم السلام فی المكتبة العربية: در این اثر کتابهایی که اهل سنت درباره زندگی، مناقب، تاریخ، زندگانی، کلمات... اهل بیت علیهم السلام نوشته اند، کتابشناسی و معرفی شده است. این کتاب ابتدا به صورت سلسله مقالات در مجله تراثا منتشر میشد و پس از درگذشت ایشان، متن کامل کتاب از سوی مؤسسه آل‌البیت علیهم السلام منتشر شد. 28- الغدير فی التراث الاسلامی: این اثر کتابشناسی غدیر خم است و در آن فهرست کتابها و معرفی نسخ خطی آنها و شرح حال مختصری از مؤلفین آنها از ابتدای قرن دوم هجری تا قرن پانزدهم معرفی شده است. این کتاب را بار اول دار المؤرخ العربی در بیروت منتشر کرد و پس از آن با افزوده هایی، در ایران از سوی انتشارات الهادی در سال 1373 هـ. ش. انتشار یافت. محقق طباطبائی پس از آن نیز به تکمیل این کتاب پرداخت و اکنون به همراه آن اضافات برای نوبت سوم آماده چاپ میباشد. این کتاب در سال 1411 هجری قمری . از طرف انتشارات کتابخانه چهل ستون با ترجمه آقای مهدی جعفری به زبان فارسی منتشر شد و بار دیگر نیز جناب آقای محمد انصاری زنجانی با ترجمه بخشهای بسیاری از این کتاب و اضافه و تعدیل بعضی از مطالب، آن را با عنوان "غدیر در آینه کتاب" منتشر نمود. 29- فهرست تصانیف کراچکی. 30- الشيخ المفيد وعطاء الفكري الخالد: شامل کتابشناسی آثار شیخ مفید است و در جلد اول مجموعه المقالات والرسائل کنگره شیخ مفید به چاپ رسید. 31- مخطوطات اللغة العربية فی مکتبات ایران: کتابشناسی نسخ خطی لغت عربی در کتابخانه های ایران. این اثر در یادنامه ایشان از طرف مؤسسه آل‌البیت علیهم السلام چاپ و منتشر شد. 32- مکتبة العلامة الحلی: این کتاب گرانسنگ حاوی کتابشناسی مفصل آثار علامه حلی و ذکر نسخ خطی آنها در کتابخانه های جهان میباشد. این کتاب چهل روز بعد از درگذشت محقق طباطبائی از سوی مؤسسه آل‌البیت علیهم السلام منتشر شد. 33- نتائج الأسفار:..... 34- فوائد الأسفار: این کتاب شامل کتابشناسی منتخب نسخ خطی کتابخانه های مدرسه امام عصر شیراز، جارالله ایوب، الأحمدية، الظاهرية، المتحف البريطاني، کتابخانه آية الله خادمی، مدرسه نمازی خوی، مدرسه علوی (مدرسه مریم بیگم) خوانسار و مدرسه ولی عصر خوانسار، مقبره روزبهان شیرازی، کتابخانه دانشکده پزشکی شیراز، مدرسه صدر بابل و همچنین فواید رجالی و تاریخی و وفیات بعضی از علما و اشعار است. 34- فهرست تفصیلی منتخب نسخه های خطی کتابخانه های ترکیه: این اثر استاد در کتابخانه آية الله العظمی مرعشی نجفی به شماره 4172 و 4173 نگهداری میشود و در فهرست نسخ خطی آن کتابخانه ج 11 صص 183 - 184 شناسانده شده اند. 35- قید الأوابد و جمع الشوارد: در این کتاب متون بسیاری از نسخ مختلفی جمع آوری شده که شامل فضایل اهل بیت و اشعار و تراجم و... است. از آن میان میتوان به شرح نهج البلاغه نظام الدین گیلانی، همراه با شرح مفصل و تاریخ تألیف و انتهای نسخه و ذکر برخی از نکات دقیق و بعضی از اشعار آن و همچنین تفسیر خطبه شقشقیه سید مرتضی، المعجم ابن الأعرابی، معجم الصحابه ابن نافع معجم الصحابه بغوی، ذیل تاریخ بغداد ابن نجار، المعجم الكبير طبرانی، مسند روایانی، المسلسلات ابن جوزی، المصنف ابن ابی شیبیه، صحیح ابن حبان، الذرية الطاهرة دولابی اشاره کرد. 36- فهرست

منتخب نسخه های خطی کتابخانه های حجاز: محقق طباطبایی درباره این اثر مینویسد: "دانشگاه تهران گروهی را برای عکسبرداری از نسخ خطی، عازم حجاز نمود که دوست من دانشمند کتابشناس و فهرست نگار مشهور استاد محمد تقی دانش پژوه در میان آنان بود. من نیز با ایشان به حجاز رفتم و در کتابخانه های حرمین شریفین: کتابخانه عارف حکمت، کتابخانه مدینه منوره، کتابخانه محمودیه، کتابخانه حرم نبوی، کتابخانه مظهر که در رباط مظهر مقابل بقیع بود، کتابخانه حرم مکی، و کتابخانه مکه مکرمه، به بررسی نسخ خطی پرداختیم" (الغدیر فی التراث الاسلامی، ص 241). این اثر در سال 1386 تألیف شده است. 37- فهرست منتخب نسخه های خطی کتابخانه های تبریز: از کتابخانه های محمدعلی قاضی طباطبایی، ثقة الاسلام و ایروانی. 38- الحسین والسنة: این کتاب در سال 1397 هجری قمری. در قم منتشر شده. 39- المهدي فی السنة النبوية. 40- حیاة الشیخ یوسف البحرانی: این کتاب را محقق طباطبایی در سال 1377 هجری قمری. تألیف کرده این اثر ابتدا در مقدمه کتاب الحدائق الناظرة به چاپ رسید و سپس به صورت مستقل در نجف اشرف به چاپ رسید. این کتاب اولین اثری است که از محقق طباطبایی به چاپ رسیده، با این حال میتوان در آن میزان تبحر و دانش وی را در این کتاب مشاهده کرد. ایشان بعدها مطالب زیادی را مخصوصاً در قسمت تألیفات شیخ یوسف بحرانی به این کتاب افزودند و حجم کتاب اکنون به دو برابر حجم کتاب چاپ شده رسیده است. 41- شخصیت علمی و مشایخ شیخ طوسی: در دفتر دوم سالنامه میراث اسلامی ایران (سال 1374 ه.ش.) به چاپ رسیده. 42- قبسات من فضائل امیر المؤمنین علیه السلام: محقق طباطبایی در این کتاب به بررسی اسانید و طرق حدیث سدّ الأبواب، حدیث صعود علی علی منکب النبی، حدیث رد الشمس، حدیث ثقلین و حدیث الطیر وهمچنین درباره اعمش و حاکم نیشابوری و کتاب قصة الطیر پرداخته است. این کتاب از سوی انتشارات دلیل به چاپ رسید. 42- مذكرات المتحف البریطانی: که در آن به ذکر چند نسخه نفیس از کتابخانه موزه بریتانیا و معرفی مفصل و نقل برخی از مطالب آنها پرداخته است. این کتاب در سال 1404 هجری قمری. تألیف شده است. 43- زندگینامه آیه الله العظمی سید محمدکاظم یزدی: محقق طباطبایی به نوشتن تاریخ و زندگی جد بزرگوارش بسیار اهتمام میورزید و از هنگامی که در نجف اشرف به سر میبرد اقدام به جمع آوری اطلاعات و اسناد زندگی و عصر سید محمدکاظم یزدی نمود. این یادداشتها در دفترهای گوناگونی نوشته شده و نیاز به تنظیم دارد. مواردی که محقق طباطبایی بدانها پرداخته شامل: نسب سید یزدی، مؤلفات وی و معرفی کامل نسخ خطی و چاپها و شروح و حواشی و ترجمه های آنها، اساتید سید یزدی، شاگردان وی که شامل زندگی بسیاری از شاگردان در آن ذکر شده، اشعار، خانواده سید یزدی و زندگینامه مفصل فرزندان وی، مواجهه سید یزدی با استعمار انگلیس ها و مدرسه سید یزدی که بخش مفصلی است شامل: تأسیس مدرسه و معرفی خصوصیات آن، کتابخانه مدرسه، شاگردان مدرسه و... میباشد. محقق طباطبایی در کنار این یادداشت ها اقدام به جمع آوری و ضمیمه کردن مدارک تاریخی و فتاوی سیاسی سید یزدی نمود و کتاب را مستند و مستدل نمود. وی همچنین در این کتاب یادداشتهای شیخ محمدحسین کاشف الغطاء درباره سید یزدی و قسمت هایباز کتاب " عقود حیاتی " نوشته آیه الله کاشف الغطاء درباره قضایای مشروطه و استبداد و جنگ انگلیس را از روی دستخط علامه کاشف الغطاء که در کتابخانه وی نگهداری میشود نقل نموده است. این مجموعه نیاز به تنظیم و ترتیب دارد تا به صورت یک اثر ماندگار از زندگی آیه الله العظمی سید محمدکاظم طباطبایی یزدی درآید و به عنوان منبع، مورد استفاده محققین قرار گیرد.

وفات:

سرانجام این عالم وارسته و چهره برجسته ی علم و دانش، به ویژه در زمینه شناخت نسخه های خطی در روز یکشنبه هفتم رمضان 1416 هجری قمری برابر با هشتم بهمن 1374 ش پس از شصت و هشت سال عمر پر برکت در راه دانش اندوزی و دانشمند پروری چشم از جهان فرو بست و با رحلتش سوگی سنگین بر محافل علمی و فرهنگی جهان تشیع نشست.

سالروز آزادی خرمشهر در سال 1361 هجری شمسی بلافاصله پس از عملیات فتح المبین در 1361/1/10 جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه تشکیل، و به کلیه یگانها اعلام شد که طی دو هفته آینده بازسازی یگانها و طرح ریزی عملیات آتی را انجام داده و نتیجه را اعلام کنند.

متعاقب درکی که از ضرورت تعجیل در عملیات وجود داشت، تلاش برای آمادگی، شتاب چشمگیری به خود گرفت، زیرا تأخیر در عملیات با توجه به فرا رسیدن فصل گرما در منطقه جنوب و هوشیاری دشمن نسبت به آغاز آن می توانست در انجام مأموریت نیروها و رسیدن به اهداف مورد نظر لطامات جبران ناپذیری به بار آورد. از سوی دیگر نیروهای دشمن در پی ضربات ناشی از عملیات فتح المبین دچار بحران و آشفتگی روانی شده بودند. از این رو انجام هرچه سریعتر عملیات در آن شرایط ضریب موفقیت را افزایش می داد.

سرانجام پس از بحث و بررسیهای فراوان، از سوی قرارگاه مرکزی کربلا مأموریت عملیات به شرح زیر اعلام شد:

نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، متشکل از نیروی زمینی ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مأموریت دارند که در ساعت(س) روز(ر) در منطقه عمومی جنوب رودخانه کرخه و غرب رودخانه کارون تک نموده و ضمن انهدام نیروهای موجود دشمن و آزادسازی شهرهای خرمشهر و هویزه خط مرز بین المللی را تأمین کنند و از حمله مجدد احتمالی به کشور اسلامی جلوگیری نمایند.

برای عملیات دو راه کار پیشنهاد شده بود. نخستین راه کار تهاجم به دشمن با اتکاء به جاده اهواز-خرمشهر و با استفاده از شبکه های

جاده ای منطقه بود و دیگری تهاجم به دشمن با عبور از رودخانه کارون. سرانجام با توجه به مأموریت و وضعیت زمین، استعداد نیروی خودی و وضعیت دشمن، راه کار دوم که عبور از رودخانه کارون و تأمین سر پل و استقرار نیروی کافی در غرب رودخانه و ادامه بی درنگ عملیات انتخاب شد.

بر مبنای راه کار، مانور نیروها در طرح عملیات بیت المقدس به شرح زیر تعیین شد:

فرماندهی عملیات کربلا در جنوب با قرارگاههای قدس و نصر و فتح تک نموده، دشمن را در منطقه عمومی اهواز، غرب کارون منهدم، خرمشهر و خط مرز را تأمین و آفند خود را به منظور تأمین خطوط مرزی تا رسیدن به ساحل شرقی شط العرب ادامه داده و سپس در منطقه، فداوند می نماید. این عملیات در 4 مرحله می باید مورد اجرا گذاشته می شد.

یگانهای ارتش و سپاه با بهره گیری از تجربیات موفق عملیات "ثامن الائمه"، طریق القدس، فتح المبین "دوشا دوش یکدیگر در عملیات بیت المقدس شرکت کردند. ادغام این نیروها سبب افزایش توان رزمی آنها شد و توانستند حماسه پیروزی بر دشمن و آزادی خرمشهر را به وجود آورند.

195 گردان متشکل از یگانهای ارتش و سپاه و نیروهای بسیج مردمی، در سه قرارگاه مشترک سازماندهی و هریک از آنها دارای فرماندهی مشترک شدند.

در این عملیات همچون گذشته، کمیته مبنای تصمیم گیریها و متوقف کننده اقدامات نبود و رزمندگان اسلام و فرماندهان آنان با اتکال بر قدرت لایزال الهی و روحیه شهادت طلبی و با یقین به امدادهای الهی، کار جنگ و دفاع را سامان دادند.

نیروهای متجاوز عراقی در این منطقه، در کنترل عملیات سپاه 3 عراق به فرماندهی سرلشکر ستاد "صلاح الدین قاضی" قرار داشت و شامل لشکرهای 6، 9، 3 زرهی، 5 مکانیزه، 11 و 15 پیاده و تعدادی تپه‌های زرهی، مکانیزه و پیاده مستقل یا مأمور از لشکرهای دیگر و یگانهایی از ارتش خلقی (جیش الجهشی) بود.

فرماندهی ارتش عراق بعد از نبردهای طریق القدس و فتح المبین دریافته بود که عملیات گسترده بعدی نیروهای ایرانی در منطقه اهواز- خرمشهر خواهد بود و فعالیتها و نقل و انتقالات و تمرکز نیروها در شرق کارون و شمال کرخه کور برای دشمن نشانه های گویایی به شمار می رفت. از این رو همزمان با افزایش فعالیتهای یگانهای خودی، اقدامات دشمن نیز در این منطقه شدت یافت.

سرانجام عملیات بیت المقدس در 30 دقیقه بامداد روز 10 اردیبهشت 1361 با قرائت رمز عملیات "بسم الله الرحمن الرحیم. بسم الله القاصم الجبارین، یا علی ابن ابیطالب" از سوی فرماندهی قرارگاه کربلا، آغاز شد. "شهید آیت الله صدوقی و آیت الله مشکینی" نیز که در کنار فرماندهان سپاه و ارتش در قرارگاه کربلا حضور داشتند، هریک به طور جداگانه، پیامهایی را به وسیله بی سیم خطاب به رزمندگان اسلام قرائت کردند.

عملیات بیت المقدس را به چهار دوره زمانی به شرح زیر می توان تقسیم کرد:

مرحله اول از روز 9 تا 16 اردیبهشت:

در این مرحله رزمندگان اسلام ضمن تصرف و تحکیم سر پل، تلاش کردند تا نیروهای عراقی را در جبهه کرخه کور و فکه درگیر نگه دارند. دشمن با شروع مرحله اول عملیات اقدام به اعزام نیرو به منطقه و تقویت نیروهایش در شلمچه و خط مرزی کرد ابتدا تلاش نمود که با انجام یک تک، منطقه سرپل را بازپس گیرد و با حداقل سازماندهی نیروهای خودی را به هم بزند و مانع از تثبیت منطقه سرپل و انجام مرحله دوم عملیات شود.

مرحله دوم از 17 تا 21 اردیبهشت:

تاکتیک رزمندگان اسلام در عبور از رودخانه، دشمن را کاملاً غافلگیر کرد، به گونه ای که دشمن دچار آشفتگی و از نظر روحی در شرایط بحرانی قرار گرفت. و رزمندگان اسلام به پیشروی خود از سر پل ادامه، و با موفقیت قسمتی از خط مرز را تأمین کردند و نیروهای دشمن را منهدم ساختند.

نیروهای عراقی از جبهه کور عقب نشینی کردند و قرارگاه نصر تلاش کردند تا خرمشهر را احاطه کنند. در شرایط به وجود آمده دشمن دچار سردرگمی، و از سه طرف احساس خطر می کرد. بدین ترتیب که عقبه لشکرهای 5 و 6 در معرض تهدید جدی قرار داشت،

عقبه کلیه نیروهایی که در خرمشهر استقرار داشتند، تهدید می شد، همچنین در شرایطی که هیچ گونه مواضع دفاعی مستحکمی برای حفظ شهر بصره وجود نداشت، این شهر در برابر رزمندگان اسلام قرار گرفته بود. از این رو فرماندهی دشمن دچار تردید شده بود که برای حفظ مناطق اشغالی و خرمشهر تلاش کند یا برای حفظ بصره.

مرحله سوم عملیات 22 تا 31 اردیبهشت:

پس از مرحله دوم عملیات، برتری رزمندگان اسلام نسبت به دشمن قطعی شد و ابتکار عمل به طور کامل در اختیار رزمندگان اسلام قرار گرفت. از این پس تصمیم گیری در جبهه خودی به آسانی و در جبهه دشمن با سختی و سردرگمی صورت می گرفت. نیروهای اسلام پیشروی می کردند، و دشمن مردد و مرتب در حال عقب نشینی و فرار بود.

با پیدایش شرایط جدید و آگاهی از اضمحلال دشمن، فرماندهان در قرارگاه مرکزی کربلا تشکیل جلسه دادند تا علاوه بر تجزیه و تحلیل و بررسی علل عقب نشینی دشمن و شرایط جدید، نسبت به ادامه عملیات نیز تدابیر لازم اتخاذ شود. سرانجام تصمیم به انجام مرحله سوم عملیات گرفتند.

در این مرحله علاوه بر خستگی نیروها، با تعجیل در عملیات شناسایی های لازم انجام نشده بود ولی دو نتیجه مهم در پی داشت:

1- انهدام دشمن: در محورهای مختلف، نیروهای دشمن در اثر تهاجم پی در پی رزمندگان اسلام دچار ضعف شدید روحی و جسمی شده و قادر به مقاومت نبوده و منهدم شدند.

2- واکنش دشمن: در طی مرحله سوم عملیات، دشمن در تاریخ 1361/2/24 به پاسگاه شهابی که شب قبل به دست نیروهای خودی فتح شده بود، حمله کرد. به نظر می رسید که دشمن قصد دارد، مانع تحکیم مواضع رزمندگان در منطقه شمالی و گسترش آنها به سمت جنوب بشود، بلافاصله در شب بعد رزمندگان اسلام طی حمله ای به دشمن، مجدداً پاسگاه مزبور را به تصرف خود درآوردند.

مرحله چهارم عملیات از 1 تا 4 خرداد 1361:

سرانجام در ساعت 22،30 اول خرداد 1361 تلاش رزمندگان اسلام برای آزادسازی خرمشهر با رمز "بسم الله القاصم الجبارین یا محمد بن عبدالله(ص)" آغاز شد. در برابر تک سریع غافلگیرانه رزمندگان اسلام نیروهای عراقی دچار وحشت و سرگردانی شدید شدند و نتوانستند واکنش مهمی از خود نشان دهند و ارتباط یگانهای دشمن با یکدیگر قطع شد. و فرار افسران و درجه داران و سربازان عراقی از منطقه خرمشهر گویای از هم پاشیدگی سازمان یگانهای دشمن در خرمشهر بود.

در روز دوم خرداد نتیجه پیکار بسیار درخشان بود و قرارگاه کربلا به هدف خود که احاطه کامل خرمشهر بود، رسید. تعداد اسرای عراقی در این روز از 2830 نفر تجاوز کرد و یگانهایی از دشمن که در منطقه بین نهر عریض و شلمچه مستقر بودند، به میزان زیادی منهدم شدند.

علیرغم حضور گسترده هواپیماهای عراقی در آسمان منطقه، عقابان تیزپرواز نیروی هوایی ارتش در پشتیبانی از یگانهای رزمنده، در صحنه عملیات بیت المقدس حضور فعال داشتند و با بمباران پل شناور عراقیها بر شط العرب و مناطق تجمع آنان در آن سوی رودخانه، نقش ارزنده ای در آزاد سازی خرمشهر ایفا کردند.

در اواخر روز 2 خرداد قرارگاه کربلا پس از بررسی آخرین وضعیت احاطه کامل خرمشهر، تصمیم گرفت تا رزمندگان اسلام با ورود به شهر آن را از لوث وجود نیروهای عراقی پاک گردانند. سرانجام در ساعت 3 بامداد روز 3 خرداد واحدهایی از رزمندگان ایران به آن سوی رودخانه وارد شدند.

از طرف دیگر جمعی از نیروهای عراقی مستقر در خرمشهر با استفاده از تاریکی شب و قایق اقدام به فرار کردند که تعدادی از این قایقها توسط تکاوران نیروی دریایی هدف قرار گرفتند و سرنشینان آنها غرق شدند.

نیروهای عراقی از ساعت سه و پنجاه دقیقه بامداد تا یک و نیم بعد از ظهر روز سوم خرداد از سمت شلمچه 3 بار اقدام به پاتک کردند و تلاش نمودند تا از طریق جاده شلمچه - خرمشهر حلقه محاصره خرمشهر را بشکنند، اما هر بار با پایداری و مقاومت دلاورانه رزمندگان ایرانی مواجه شدند و با دیدن خساراتی عقب نشینی کردند.

در ساعت 11 صبح روز 3 خرداد در حالی که درگیری شدیدی بین قوای ایران و نیروهای عراق در شمال نهر خین جریان داشت و

دشمن در صدد بود تا هرطور شده حلقه محاصره خرمشهر را بشکند، رزمندگان ایرانی از جناح غرب و خیابان کشتارگاه وارد شهر شدند. دشمن در ناحیه گمرک خرمشهر در کنار اروند اندکی مقاومت کرد که آن هم به سرعت در هم شکسته شد.

سرانجام در ساعت 12 قوای ایران از سمت شمال و شرق نیز وارد شهر شدند و نیروهای متجاوز بعثی که 24 ساعت در محاصره کامل قرار داشتند راهی جز اسارت یا فرار و یا کشته شدن نداشتند بدین جهت واحدهای عراقی گروه گروه به اسارت رزمندگان اسلام درآمدند.

در ساعت 2 بعد از ظهر، خرمشهر به طور کامل آزاد شد و پرچم پر افتخار جمهوری اسلامی ایران بر فراز "مسجد جامع" و پل تخریب شده خرمشهر به اهتزاز درآمد. بدین ترتیب این شهر مقاوم که پس از 35 روز پایداری و مقاومت در 4 آبان 1359 به اشغال دشمن درآمده بود پس از 578 روز (19 ماه) اسارت، باردیگر به آغوش گرم میهن اسلامی بازگشت و پیکره پاک آن از لوٹ وجود متجاوزان تطهیر گردید.

رزمندگان اسلام در اولین اقدام خود پس از آزادسازی شهر، نماز شکر را در مسجد جامع خرمشهر اقامه کردند. خبر آزادسازی خرمشهر بسرعت در همه جا طنین افکند و ملت مسلمان ایران اسلامی را که مدتها در آرزوی شنیدن چنین خبر مسرت بخشی بودند غرق در شادی و سرور کرد. در پایان آن روز امت شهید پرور ایران با حضور در مساجد نماز شکر به جای آوردند و با فرارسیدن شب به یمن پیروزی حق بر باطل بر پشت بامها رفته و ندای الله اکبر سردادند.

نتایج نظامی به دست آمده از عملیات بیت المقدس:

- آزاد سازی 5400 کیلومتر مربع از خاک کشور اسلامی، از جمله خرمشهر و تأمین 180 کیلومتر خط مرزی.

- 19 هزار اسیر و 16 هزار کشته از دشمن.

- خسارات و ضایعات وارده به دشمن انهدام، 60 فروند هواپیما، 3 فروند هلی کوپتر، 418 دستگاه تانک و نفربر، 30 قبضه توپ، 49 دستگاه خودرو.

- غنایم به دست آمده از دشمن: یک فروند هلیکوپتر، 105 دستگاه تانک و نفربر و 56 دستگاه خودرو.

- یگانهای زیر در خرمشهر منهدم شدند:

تیپ 20 مأموریت ویژه، تیپ 9 گارد مرزی و تیپ 10 گارد مرزی، تیپهای 22، 44، 55، 60، 238، 113، پیاده.

همچنین تعداد زیادی از نیروهای تیپها و لشکرهای زیر کشته و یا اسیر شدند:

تیپهای 420، 416، 28، 23 پیاده، تیپ 104 گارد مرزی. تیپ 31 نیروی مخصوص، تیپ 10 زرهی، لشکر 5 مکانیزه، لشکر 3 زرهی، لشکر 6 زرهی، لشکر 11 پیاده، لشکر 7 پیاده.

اهمیت فتح خرمشهر

فتح خرمشهر از دو جهت حائز اهمیت خاص بود:

جهت اول اینکه: با پیروزی بزرگ، جنگ وارد مرحله نوینی شد و قوای اسلام با تهاجمات کوبنده خود مرحله به مرحله پیروزیهای تازه ای را به ملت مسلمان ایران و همه ملت‌های مسلمانی که عاشق و شیفته انقلاب اسلامی هستند و چشم امید به این نهضت دوخته اند، هدیه کرد.

بابی جدید بر روی سلحشوران ایران گشوده شد تا با حملات برق آسا و دلاورانه آنها دشمن زبون دیوانه وار مجبور به استفاده از سلاح های شیمیایی شود.

دشمن می دانست که این مرحله از جنگ با مراحل پیشین، تفاوتی فاحش دارد و یورشهای سهمگین و بی باکانه لشکریان اسلام با هیچ چیز قابل پاسخ گویی نیست. این درماندگی و بیچارگی باعث شد، تا دشمن به سلاحهای شیمیایی پناه ببرد اما زمان کوتاهی

گذشت که این سلاح نیز کهنه شد و راهی برای رهایی آنها از دام مرگ و ذلت گشوده نشد.

جهت دوم اینکه: این فتح عظیم باعث شد آمریکای جهانخوار و سایر قدرتهای استعماری حساب کار خود را بکنند و از موضع تهاجم و حمله، به موضع دفاع بیفتند؛ آنان پیش از این می پنداشتند که عراق خواهد توانست پس از پیروزی بر ایران جایگزین رژیم دست نشانده سابق و ژاندارم اصلی منطقه که در اثر انقلاب اسلامی از میان رفته بود، گردد تا حافظ و نگهبان منافع آنان در منطقه شود؛ لیکن پس از فتح خرمشهر، نه تنها اندیشه تصرف ایران غیر ممکن شد، بلکه هول و وحشت سقوط رژیم دست نشانده صدام هم سراپای وجود ناپاکشان را فرا گرفت و آنها را وادار کرد که کوشش و تلاش بکنند تا شاید صدام را از سقوط نجات دهند.

پیام حضرت امام خمینی (ره) به مناسبت عملیات بیت المقدس و فتح خرمشهر

با تشکر از تلگرافی که در فتح خرمشهر به این جانب رسیده است، سپاس بی حد بر خداوند قادر که کشور اسلامی و رزمندگان متعهد و فداکار آن را مورد عنایت و حمایت خویش قرار داد و نصر بزرگ خود را نصیب ما فرمود؛ و این جانب با یقین به آن که "ما النصر الا من عند الله" از فرزندان اسلام و قوای سلحشور مسلح که دست قدرت حق از آستین آنان بیرون آمد و کشور بقیه الله العظم ارواحنا لمقدمه الفدا را از چنگ گرگان آدمخوار که آلتهایی در دست ابرقدرتان خصوصاً آمریکای جهانخوارند، بیرون آورد و ندای "الله اکبر" را در خرمشهر عزیز طنین انداز کرد و پرچم پر افتخار "لا اله الا الله" را بر فراز آن شهر خرم که با دست پلید جنایتکاران غرب به خون کشیده شده و خونین شهر نام گرفت، - به اهتزاز در آورد - تشکر می کنم و آنان فوق تشکر امثال من هستند.

آنان به یقین مورد تقدیر ناجی بشریت و برپا کننده عدل الهی در سراسر گیتی (روحی اتراب مقدمه الفدا) می باشند. آنان به آرام "مارمیت اذ رمیت ولكن الله رمی" مفتخرند. مبارک باد و هزاران بار مبارک باد بر شما عزیزان و نور چشمان اسلام این فتح و نصر عظیم که با توفیق الهی و ضایعات کم و غنائم بی پایان و هزاران اسیر گمراه و مقتولین و آسیب دیدگان بدبخت که با فریب و فشار صدام تکریتی این ابرجنایتکار دهر به تباهی کشیده شدند، سرفرازانه برای اسلام و میهن عزیز افتخار ابدی هدیه آوردید و مبارک باد بر فرماندهان قدرتمند که فرماندهان چنین فداکارانی هستند که ستاره درخشان پیروزیهای آنان بر تارک تاریخ تا نفع صور نورافشانی خواهد کرد و مبارک باد بر ملت عظیم الشان ایران، این چنین فرزندان سلحشور جان بر کفی که نام آنان و کشورشان را جاویدان کردند و مبارک باد بر اسلام بزرگ این متابعانی که در دو جبهه جنگ با دشمنان باطنی و دشمن ظاهری پیروزمندان و سرفراز امتحان خویش را دادند و برای اسلام سرفرازی آفریدند و هان ای فرزندان قرآن کریم و نیروی ارتشی، سپاهی، بسیجی، ژاندارمری، شهربانی و کمیته ها و عشایر و نیروهای مردمی داوطلب و ملت عزیز، هوشیار باشید که پیروزی هرچند عظیم و حیرت انگیز است، شما را از یاد خداوند که نصر و فتح در دست اوست غافل نکند و غرور فتح شما را به خود جلب نکند که این آفتی بزرگ و دامی خطرناک است که با وسوسه شیطان به سراغ آدم می آید و برای اولاد آدم تباهی می آورد و من با آنکه به همه شما اطمینان تعهد به اسلام دارم، از تذکری که برای مؤمنان نفع ندارد باید غفلت نکنم، چنانچه از نصیحت به حکومتیهای همجوار و منطقه دریغ ندارم و آنان می دانند امروز با فتح خرمشهر مظلوم، دولت و ملت پیروزمند ما از موضع قدرت سخن می گویند و من به پیروی از آنان به شما اطمینان می دهم که اگر از طاعت بی چون و چرای آمریکا و بستگان آن دست بردارید و با ما به حکم اسلام و قرآن کریم رفتار کنید، از ما جز خیر و پشتیبانی نخواهید دید و شما بدانید آن قدر که ابرقدرتها از صدام این نوکر چشم و گوش بسته پشتیبانی نمی کنند و شما عاقبت این جنایتکار و هم قطار جنایتکارش شاه مخلوع را به عیان دیده اید. قدرتهای بزرگ پیش از آنکه از شما استفاده نمایند، از شما طرفداری نمی کنند و شما را برای منافع خویش به هلاکت می کشند و من نصیحت برادرانه به شما می کنم که کاری نکنید که قرآن کریم برای برخورد بر شما تکلیف نماید و ما به حکم خدا با شما رفتار کنیم، و یقین بدانید که امثال حسنی مبارک مصری و حسین اردنی و دیگر هم جنایتکاران آنان برای شما نفعی ندارند و دین و دنیای شما را تباه می کنند و اگر با نشستهای خود بخواهید "طرح کمپ دیوید" یا فهد را که مرده اند، زنده کنید - که ما خطر بزرگ برای کشورهای اسلامی خصوصاً حرمین شریفین می دانیم - اسلام به ما اجازه سکوت نمی دهد و این جانب در پیشگاه مقدس خداوند تکلیف الهی خود را ادا نمودم، اکنون دست تضرع و دعا به سوی خالق یکتا بلند کرده و به قوای مسلح اسلام و فداکاران قرآن کریم و میهن عزیز ایران دعا می کنم و سلامت و سعادت و پیروزی آنان را خواستار هستم. سلام و درود بی پایان بر فرماندهان قوای مسلح و بر رزمندگان فداکار و بر ملت دلیر ایران عزیز و سرشار از شادیها.

والسلام علی عبادالله الصالحین، روح الله الموسوی الخمینی

سوم خرداد 1360/3/3